

POSTANOWIENIE

Dnia 8 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący)
SSN Paweł Wojciechowski (sprawozdawca)
SSN Adam Redzik

w sprawie ze skargi M. K.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie sygn. akt V ACa 1703/23
z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie oraz
Prokuratora Generalnego

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 8 stycznia 2026 r.

1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie toczącym się pod sygnaturą akt V ACa 1703/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. przyznaje skarżącej M. K. sumę pieniężną w kwocie 2 000 (dwa tysiące) złotych za okres od 25 sierpnia 2023 r. do dnia 8 stycznia 2026 r.;
3. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie wyznaczenie terminu rozprawy w sprawie o sygn. akt V ACa 1703/23 nie później niż w terminie 3 (trzech) miesięcy od dnia doręczenia Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Warszawie odpisu niniejszego postanowienia;
4. oddala skargę w pozostałym zakresie;
5. zarządza zwrot od Skarbu Państwa – Sądu Najwyższego na rzecz skarżącej M. K. kwoty 200 (dwieście) złotych uiszczonej tytułem opłaty sądowej od skargi;

6. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżącej M. K. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

Adam Redzik Oktawian Nawrot Paweł Wojciechowski

UZASADNIENIE

M. K. (dalej: „skarżąca”) w skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki z 29 lipca 2025 r. (data stempla pocztowego k. 5 akt I NSP 320/25) wniosła o: (1) stwierdzenie, że w sprawie Sądu Apelacyjnego w Warszawie o sygn. akt V ACa 1703/23 nastąpiła przewlekłość postępowania, (2) zlecenie sądowi prowadzącemu postępowanie podjęcie odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, w tym wyznaczenie terminu rozprawy, (3) przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz „każdego z powodów kwoty po 5.000 zł”, zasądzenie od Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz „powodów” kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Skarżąca podniosła, że postępowanie w sprawie o sygn. akt V ACa 1703/23 jest prowadzone przez Sąd Apelacyjny w Warszawie od dnia 25 sierpnia 2023 r. Pomimo złożenia stosownych wniosków w dniach 4 września 2024 r., 19 marca 2025 r. oraz 2 lipca 2025 r. do dnia wniesienia skargi Sąd II instancji nie podjął czynności w sprawie.

W odpowiedzi Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie zgłosił swój udział w sprawie i wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Stosownie do art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z

21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy.

Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania.

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4

kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w pierwszej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie Guincho przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie Donnadieu przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie Pretto i inni v. Włochy; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania apelacyjnego pozwala na przyjęcie, że jest ono prowadzone przewlekłe.

Z analizy akt wynika, że apelacja pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 2 stycznia 2023 r. sygn. XXVIII C 6842/22 (k. 165 akt o sygn. V ACa 1703/23), wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 25 sierpnia 2023 r. (data prezentaty Sądu Apelacyjnego w Warszawie k. 205 akt o sygn. V ACa 1703/23). 25 sierpnia 2023 r. wylosowano referenta w sprawie (k. 206). Zarządzeniem z 28 sierpnia 2023 r. wpisano sprawę do repertorium „ACa” i nakazano zawiadomić strony (pełnomocników) o składzie rozpoznającym sprawę, a także przedstawić sprawę referendarzowi sądowemu celem podjęcia czynności związanych z nadaniem biegu apelacji (k. 207). 23 maja 2024 r. i 10 września 2024 r. do Sądu Apelacyjnego w Warszawie wpłynęły wnioski powódki o podjęcie

dalszych czynności w sprawie (k. 212, k. 214). Zarządzeniem z 19 września 2025 r. nakazano poinformować, że czynności związane z nadaniem biegu apelacji zostaną podjęte zgodnie z § 79 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 18 czerwca 2019 r.- Regulamin urzędowania sądów powszechnych, czyli według kolejności wpływu do referatu referendarza oraz według kolejności wpływu do referatu sędziego referenta (k. 216). 6 marca 2025 r. i 21 marca 2025 r. oraz 7 lipca 2025 r. wpłynęły kolejne wnioski powódki o podjęcie dalszych czynności w sprawie (k. 219, k. 221, k. 223). 16 lipca 2025 r. referendarz sądowy przeprowadził kontrolę formalną apelacji i przedstawił akta sędziemu referentowi celem rozważenia sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia – pozwany nie zastosował kumulacji roszczeń (k. 225). Postanowieniem z 28 lipca 2025 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia (k. 226). Zarządzeniem z 28 lipca 2025 r. ustalono opłatę sądową od apelacji na kwotę 17 334 – uiszczono 8 834 zł i wezwano pozwanego do uiszczenia kwoty 8 500 zł tytułem opłaty od apelacji w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia apelacji (k. 226).

Od wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego w dniu 25 sierpnia 2023 r. (k. 205) do dnia wniesienia skargi na przewlekłość postępowania tj. 29 lipca 2025 r. (data stempla pocztowego k. 5 akt I NSP 320/25) upłynęły 23 miesiące. Sąd Apelacyjny w Warszawie podejmował w tym okresie jedynie czynności mające na celu organizację postępowania ale nie merytoryczne jego zakończenie tj. dokonał kontroli formalnej apelacji, ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia a następnie opłatę od apelacji i wezwał pozwanego do uzupełnienia braków fiskalnych apelacji. Od wpłynięcia apelacji do Sądu Apelacyjnego 25 sierpnia 2023 r. do przeprowadzenia w dniu 16 lipca 2025 r. pierwszej czynności mającej na celu nadanie biegu apelacji tj. kontroli formalnej upłynęło 23 miesiące.

Odnosząc się do zawartego w odpowiedzi na skargę stanowiska Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie, podkreślić należy, że jak wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy, znaczny i stale rosnący wpływ spraw nie usprawiedliwia przewlekłości postępowania i okoliczność ta nie zwalnia państwa z odpowiedzialności z tytułu przewlekłości postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, z 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20, z 6 lipca 2022 r., I NSP 222/22; z 23 marca 2022 r., I

NSP 48/22). Ponadto, Sąd Najwyższy zaznacza, że obciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 września 2023 r. I NSP 119/23).

Mając na uwadze powyższe okoliczności, a także przytoczone wyżej utrwalone orzecznictwo, Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie za sygn. akt V ACa 1703/23 wystąpiła przewlekłość postępowania.

Zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Zalecenia nie mogą wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy.

Mając na uwadze, że w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie o sygn. V ACa 1703/23 dotychczas nie został wyznaczony termin rozprawy apelacyjnej, Sąd Najwyższy zalecił wyznaczenie terminu rozprawy nie później niż w terminie trzech miesięcy od dnia doręczenia Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Warszawie odpisu niniejszego postanowienia.

Orzekając o przyznaniu skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumy pieniężnej, Sąd Najwyższy przyznał na rzecz skarżącej sumę pieniężną w wysokości 2 000,00 zł. Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość.

Cały okres trwania postępowania, od wniesienia pozwu dnia 23 marca 2022 r. r. do dnia wniesienia skargi 29 lipca 2025 r. wyniósł 3 lata i 4 miesiące, a zatem należało zastosować kwotę minimalną w wysokości 2 000,00 zł. Kwota 2 000,00 zł stanowi z jednej strony wystarczającą rekompensatę dla skarżącej w związku ze

stwierdzeniem przewlekłości w sprawie, z drugiej zaś stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości.

O zwrocie na rzecz skarżącej opłaty sądowej od skargi w kwocie 200,00 zł uiszczonej na dobro rachunku bankowego Sądu Najwyższego (k. 12 akt I NSP 320/25) orzeczono na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość.

O kosztach postępowania skargowego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w związku z art. 394¹ § 3 w związku z art. 398²¹ w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1935), zasądzając od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżącej kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Adam Redzik Oktawian Nawrot Paweł Wojciechowski

[a.ł]

[r.g.]